

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра підприємництва і права

ТОВАРОЗНАВСТВО

Методичні рекомендації

для виконання курсової роботи

для здобувачів вищої освіти

за освітньо-професійною програмою Підприємництво
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
СВО бакалавр

Полтава 2022

Методичні рекомендації для написання курсової роботи з обов'язкової навчальної дисципліни «Товарознавство» для здобувачів вищої освіти ОПІ Підприємництво спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність СВО бакалавр. Полтава: ПДАУ, 2022. 36 с.

У методичних рекомендаціях для написання курсової роботи з обов'язкової навчальної дисципліни «Товарознавство» викладено пропонувану тематику курсових робіт, роз'яснено структуру курсової роботи, організацію виконання, захисту та критерії оцінювання курсової роботи. Особлива увага приділена організації виконання курсових робіт, тлумаченню вимог до їх оформлення.

Автор: Олена КАЛАШНИК, доцент кафедри підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету, к. т. н., доцент

Рецензент: Дячков Д. В., професор кафедри менеджменту ім. Маркіної І. А. Полтавського державного аграрного університету, д.е.н., доцент

Схвалено на засіданні кафедри підприємництва і права
протокол від «01» вересня 2022 року № 1

Погоджено гарантом освітньої програми Підприємництво
«01» вересня 2022 року _____ Олена ТАРАН-ЛАЛА

Схвалено головою Ради з якості вищої освіти спеціальності Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність
протокол від «01» вересня 2022 року № 1 _____ Неля ВОЛКОВА

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ, ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	6
1.1 Загальні положення	6
1.2. Принцип обрання теми та організація виконання курсової роботи	6
1.3. Методичні рекомендації для виконання курсової роботи	7
1.4. Порядок оформлення курсової роботи	14
1.5 Загальні правила цитування та посилання на використані джерела	19
1.6 Оформлення списку використаних джерел	20
1.7 Запобігання та виявлення академічного плагіату	24
2. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ	25
ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ	25
3 ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	28
3.1 Порядок захисту курсової роботи	28
3.2 Критерії та шкала оцінювання курсової роботи	29
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	30
ДОДАТКИ	32

ВСТУП

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ОПП Підприємництво передбачена курсова робота з обов'язкової навчальної дисципліни «Товарознавство».

Курсова робота це особлива форма самостійної, творчої роботи, завершальний етап наукового дослідження – логічне і послідовне викладення його результатів. Вона повинна містити елементи наукового пошуку, спрямованого на більш ефективне вирішення досліджуваних питань. Одночасно вона є засобом перевірки не лише теоретичної підготовки, але й вміння: працювати з різноманітними джерелами літератури; узагальнювати отриману інформацію про товар, показники властивостей; досліджувати асортимент та ідентифікувати товар, користуючись сучасними методами та методиками; визначати основні показники якості товарів і встановлювати їх відповідність встановленим вимогам щодо маркування, упакування, транспортування та зберігання тощо.

Метою курсової роботи є: поглиблене вивчення навчального матеріалу з товарознавства, творче засвоєння методології товарознавчих досліджень, методів, методик і прийомів вирішення наукових і практичних задач; аналіз отриманих даних під час проведення товарознавчих досліджень, їх оцінювання, складання висновків та всіх необхідних документів; оволодіння навичками використання наукових методів у практичній діяльності.

Курсова робота формує такі **компетентності**:

загальні:

ЗК 6 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

спеціальні (фахові, предметні):

СК 5 Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності

СК 11 Знання і розуміння основних дефініцій, категорій, понять товарознавства, ознайомлення з основними групами харчових продуктів та непродовольчих товарів, опанування методами класифікації та кодування товарів, контролю якості продукції

СК 12 Здатність застосовувати вміння прийняття управлінських рішень у сфері запровадження, здійснення та аналізу результативності технологій, технологічних процесів на підприємствах.

Підготовка курсової роботи сприяє формуванню наступних **програмних результатів навчання**:

ПРН 15 Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів

ПРН 21 Здійснювати вибір номенклатури показників якості товарів, вміти обирати методи та методики оцінювання якості товарів і аналіз отриманих показників

ПРН 23 Знати та вміти формувати асортимент товарів для здійснення підприємницької діяльності, здійснювати класифікацію товарів.

Виконання курсової роботи сприяє активізації творчого мислення й передбачає прояв самостійності, незалежності, наполегливості в досягненні мети, розкритті своїх інтелектуальних та організаторських здібностей, самоконтролю, прагнення щодо підвищення компетентності у вирішенні професійних завдань.

1. ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ, ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1 Загальні положення

Виконання курсової роботи, її мета й реалізація сформульованих завдань пов'язані, як правило, з конкретним розділом навчальної дисципліни «Товарознавство», з конкретною товарною групою, питаннями теорії товарознавства.

Виконання курсової роботи включає такі етапи:

- вибір теми курсової роботи;
- складання й затвердження плану та графіка виконання роботи;
- аналіз джерел літератури з визначених проблемних питань за темою роботи;
- вибір об'єкта дослідження, показників його якості;
- вибір та обґрунтування методів і методик дослідження;
- складання програми (алгоритму) проведення експертного дослідження;
- проведення досліджень теоретичних, соціологічних, експериментальних за темою та аналітичних досліджень зібраного практичного матеріалу;
- обробка, оцінювання, аналіз результатів досліджень;
- оформлення результатів досліджень і написання курсової роботи в цілому;
- рецензування та захист курсової роботи.

Найкращі курсові роботи рекомендуються як доповіді на науковому студентському гуртку, наукових студентських конференціях, а також для друкування у збірниках наукових студентських праць. Проведене в курсовій роботі дослідження може бути продовженим у дипломній роботі.

1.2. Принцип обрання теми та організація виконання курсової роботи

Для вибору теми курсової роботи необхідно уважно ознайомитись зі змістом даних методичних рекомендацій: етапами виконання курсової роботи, переліком тем, приблизною структурою та змістом курсової роботи.

Оскільки робота повинна виконуватись на матеріалах конкретної організації (підприємства, фірми, товариства), з використанням матеріалів, що характеризують її діяльність, право вибору теми надається здобувачу вищої освіти. За згодою з організацією – базою виконання роботи здобувач вищої освіти може уточнити, змінити формулювання теми, може запропонувати тему роботи, не передбачувану кафедрою, але таку, що представляє інтерес для організації. Остаточне формулювання теми визначається спільно викладачем і здобувачем вищої освіти.

Тему курсової роботи можна обрати з переліку, наведеного в методичних рекомендаціях, або запропонувати власну тему, обґрунтувавши її актуальність.

Не дозволяється виконання двох однакових тем на матеріалах однієї організації (підприємства).

Ознайомившись з тематикою робіт, проконсультувавшись з викладачем кафедри, здобувач вищої освіти вибирає тему з урахуванням індивідуальних здібностей до теоретичних, експериментальних досліджень з обраної групи товарів. Тема може бути продовженням і розвитком науково-дослідної роботи здобувача вищої освіти на попередніх курсах, в науковому гуртку. Здобувачі вищої освіти заочного факультету виконують, як правило, курсову роботу аналітичного типу з групи товарів, яка відповідає профілю їхньої роботи, на основі дослідження і аналізу практичних матеріалів торговельної організації (підприємства).

1.3. Методичні рекомендації для виконання курсової роботи

Після вибору теми курсової роботи, її остаточного погодження й закріплення на кафедрі проводиться перша настановна консультація з керівником. Під час консультації обговорюються загальні вимоги до роботи, порядок її виконання, затверджений орієнтовний план, основна література й інші джерела, що підлягають вивченню, конкретний об'єкт і методи дослідження, практична, лабораторна база для виконання дослідження. Після цього можна приступати до збору інформації, аналізу, систематизації, осмислення матеріалів ряду літературних джерел, матеріалів практичної діяльності організації (підприємства) – бази виконання роботи, складанню робочих записів, конспектуванню джерел літератури, до підбору й вивчення з вибраної групи товарів нормативної документації, яка визначає вимоги до асортименту, якості, методів випробувань, контролю тощо.

Загальне керівництво й контроль за виконанням курсової роботи здійснює керівник – викладач кафедри підприємництва і права. Терміни періодичного звіту про хід виконання роботи визначає кафедра, вони подаються у графіку. В узгоджені терміни необхідно відзвітувати перед керівником, який визначає ступінь готовності окремих питань, за необхідності, консультує.

Після вибору теми курсової роботи необхідно скласти розгорнутий план роботи, затвердити його керівником і намітити завдання для його виконання (додаток А). План курсової роботи повинен відповідати затвердженій темі. Виконання декількох курсових робіт на однакову тему в одній групі не допускається.

Курсова робота виконується самостійно. В ній на основі виконаних ЗВО досліджень повинні бути сформульовані та обґрунтовані певні наукові положення, сукупність яких можна класифікувати як теоретично-прикладне обґрунтування проблеми, що має суттєве економічне, соціально-економічне, управлінське чи інше значення. Виконання курсової роботи повинно підтвердити спроможність ЗВО генерувати й обґрунтовувати наукові та практичні ідеї, розраховані на близьку або далеку перспективу, самостійно здійснювати дослідження.

До курсових робіт пред'являється низка вимог, найважливішими з яких є:

- вивчення джерел літератури з теми роботи;
- вивчення яке підлягає дослідженню чіткої характеристика предмета, цілей і методів дослідження, опису і аналізу здійснених автором експериментів;
- узагальнення результатів, обґрунтування висновків і практичних рекомендацій;
- чіткість та логічна послідовність викладання матеріалу;
- стислість та точність формулювань;
- конкретність викладення результатів досліджень (теоретичного, експериментального), їх аналізу й оформлення;
- обґрунтованість висновків, пропозицій.

Курсова робота повинна включати такі структурні частини:

- титульний лист (Додаток Б);
- зміст;
- перелік умовних скорочень;
- вступ;
- текст основної частини роботи (аналітичний огляд джерел літератури із проблеми й результати експертних досліджень);
- висновки та пропозиції;
- перелік джерел літератури;
- додатки.

Титульна сторінка курсового проекту є першою сторінкою. Вона повинна заповнюватися згідно форми, що вказана у додатку Б.

Друга сторінка – завдання (додаток А); третя – рецензія (додаток В), четверта сторінка – зміст.

Зміст містить найменування усіх глав та розділів (згідно плану) із зазначенням номерів сторінок, на яких розміщується початок розділу, перелік літератури та додатки. План курсового проекту поєднує розгорнутий перелік питань, що конкретизують обрану тему, а також окремі проблеми, що вивчаються. Обсяг та структура плану залежить від важливості визначеної проблеми. План розробляється ЗВО, при цьому він орієнтується на плани запропоновані викладачами, потім узгоджується з керівником.

За структурою, як правило, курсовий проект складається зі вступу, двох розділів, що містять 2-4 питання, висновків та пропозицій, додатків. У процесі виконання можливі деякі зміни та уточнення плану, які виникають під час дослідження.

Вступ(1-2 сторінки) чітко і коротко обґрунтовує та розкриває актуальність, соціальне й економічне значення теми, що досліджується, ступінь розробки вітчизняними та зарубіжними дослідниками, її теоретичне та практичне значення, наукову новизну й доцільність виконання роботи, важливість здійснення товарознавчого дослідження та необхідності проведення аналізу певної групи товарів, об'єкт, предмет і гіпотезу, опис використаних в процесі виконання роботи методів дослідження, Все це визначає мету й завдання курсової роботи.

У першому розділі (12-15 сторінок) здійснюється реферування обраної проблеми з використанням літературних джерел. Огляд джерел літератури містить критичний огляд літератури з проблеми визначеної у вступі за обраною темою. Структура огляду літератури визначається темою та включає проблемні питання, що стосуються технічних вимог до товарів, формування якості товарів, аналізу номенклатури споживних властивостей, обґрунтування необхідності аналізу цих питань для проведення контролю якості.

Підбір необхідної літератури здійснюється з використанням бібліотечних каталогів, реферативних журналів зі спеціальності й відповідного наукового напрямку, а також монографій, посібників, довідників, нормативної документації, патентної літератури, мережі Інтернет та інших джерел. Аналіз джерел літератури необхідно починати з робіт загального оглядового характеру, а потім знайомитися з роботами за вузькопрофільним напрямком.

Особливу увагу слід звернути на:

- нормативну документацію із проблеми, що розглядається в роботі, та об'єкт, що досліджується;

- патентну літературу й каталожні видання.

Під час вивчення змісту основних джерел літератури доцільно виявляти рівень розробки тих чи інших питань і розділити на такі групи:

- питання, що отримали загальне визнання;

- недостатньо розроблені дискусійні питання, що вимагають вивчення;

- нерозроблені питання, що з'явилися у процесі постановки проблеми або такі, що витікають із раніше проведених досліджень.

Такий підхід дозволяє визначити місце передбаченого дослідження в загальному вивченні проблеми, полегшує використання досвіду попередників, дає можливість простежити за загальними тенденціями розвитку питання та на цій базі будувати свій прогноз.

Завершення цього етапу роботи повинно закінчуватись виявленням набору задач, що належить вирішувати, та обґрунтуванням необхідності проведення експериментального (аналітичного) дослідження.

У другому розділі курсової роботи (10-15 сторінок) здійснюється дослідження або оцінка проблеми, яка вивчається. Практична (експериментальна) частина включає вивчення й опанування методик проведення аналізу асортименту, споживних властивостей та оцінювання якості певної групи товарів, методів і методик проведення досліджень; вибір номенклатури властивостей та їх показників; аналіз наявності нормативної бази (стандартів, технічних умов, договорів (контрактів), конкретизованої за кожною групою товарів.

Дослідження проводяться з урахування методів відбору проб, з достатньою кількістю повторень (згідно зі стандартом), з обробкою отриманих результатів методами математичної статистики. Отримані результати лабораторних випробувань (досліджень) кількісних параметрів обраних властивостей порівнюють із нормативними показниками.

Під час виконання курсових робіт можуть розкриватися такі питання:

- аналіз впливу факторів, у т. ч. демографічних, кліматичних, соціальних, економічних, технічних, що формують потреби населення в конкретних товарах, вимоги споживачів до структури торговельного асортименту, якості товарів;
- стан і напрями розвитку виробництва, асортименту матеріалів і товарів, задачі виробничих, торговельно-виробничих і торгових підприємств, організацій з підвищення рівня і збереженню якості товарів конкретного призначення;
- обстеження населення з метою визначення типології споживачів певної групи (видів) товарів для конкретного регіону країни
- значення товарів даної групи в задоволенні потреб населення;
- оцінювання змісту вітчизняної і закордонної нормативної документації на товари, матеріали, нематеріальні об'єкти, і розробка обґрунтованих рекомендацій по включенню в них вимог до товару, які б забезпечували захист інтересів, прав споживачів, екологічну чистоту природи, навколишнього середовища, безпеки товарів для споживача під час їх експлуатації, споживання;
- систематизація, класифікація і кодування товарів промислового, торгового асортименту, у т. ч. вітчизняний і зарубіжний досвід, практика прийнята на міжнародних ринках товарів;
- досліджуються споживні властивості, показники споживних і інших властивостей товарів, матеріалів, що вивчаються; товарів конкретного призначення, у т. ч. їх класифікація, номенклатура для окремих груп товарів, характеристика факторів, що їх формують, методи визначення значень показників якості, їх оцінювання, значущість окремих споживних властивостей в конкурентоспроможності товарів та задоволенні потреб;
- оцінювання широти, повноти, поновлення, стійкості, структури й інших властивостей асортименту товарів конкретного підприємства, організації з метою розробки рекомендацій з його оптимізації;
- вимоги до асортименту та якості товарів, що регламентуються нормативною документацією;
- методологія вивчення і прогнозування вимог споживачів до товарів (зокрема нових) і споживчого попиту на них;
- аналіз досвіду роботи промислових підприємств з підвищення рівня якості своєї продукції, досвіду торговельних організацій (підприємств) з збереження якості товарів і з врахуванням реальних умов їх діяльності, розробка рекомендацій з підвищення рівня і збереження якості;
- визначення показників якості матеріалів, товарів, що виготовляються різними виробниками; нових товарів; товарів, матеріалів вітчизняного і закордонного виробництва;
- контроль, оцінювання рівня якості товарів, які виготовляються різними вітчизняними підприємствами, товарів вітчизняного і закордонного виробництва; за результатами цього дослідження, розробка пропозиції виробникам з вдосконалення якості, підвищення конкурентоспроможності їх продукції;

- опрацювання діючих, розробку і апробацію розроблених методів, методик випробувань товарів;
- можливості створення екологічно безпечного і безвідходного вітчизняного виробництва на базі сучасного і перспективного сировинного технологічного і технічного потенціалу, репутації вітчизняних виробників і іноземних фірм в частині якості виготовлених ними товарів, їх відповідальності за збереження природи і навколишнього середовища;
- структура асортименту, якість товарів конкретного виробничого, виробничо-торговельного, торговельного підприємства, організації;
- сучасний стан і перспективи напряму проектування товарів, вплив стилю, моди на формування асортименту товарів, вимог споживачів до них;
- інформаційне забезпечення товарів, його значення в задоволенні потреб споживачів та процесу ідентифікації товарів;
- ідентифікація товарів, її види, існуючі методи ідентифікації, критерії і показники.
- визначення і складання порівнювальної характеристики рівня якості матеріалів, продукції, товарів, визначення рейтингу товарів;
- експериментальне визначення кількісних характеристик властивостей матеріалів, товарів з урахуванням їх особливостей (сировинний склад, спосіб виготовлення, конструктивне вирішення, обробка, оздоблення і ін.);
- оцінювання рівня якості та конкурентоспроможності товарів (продукції) на основі даних експериментальних досліджень.
- вивчення змін показників властивостей товарів, матеріалів, що відбуваються у процесі зберігання і експлуатації;
- визначення показників властивостей товарів і матеріалів, отриманих за новою або вдосконаленою технологією;
- вирішення питань комплексної оцінки якості, рівня якості товарів з розробкою алгоритмів;
- розробка і вдосконалення методи оцінювання якості товарів, експрес-методи, аналізу, експертизи, ідентифікації, проводяться пошуки інструментальної бази для проведення випробувань;
- проведення соціологічних досліджень, тестування і спостереження з метою виявлення потреб споживачів, а також їх поглядів про асортимент та якість товарів, матеріалів.

У тексті слід розміщувати необхідний графічний та ілюстративний матеріал, запобігаючи перевантаженню ним основної частини роботи і переносити його частину до додатків. Курсова робота може містити розрахунки за допомогою економіко-математичних методів.

Висновки повинні віддзеркалювати сутність роботи, бути конкретними та корисними для практичної діяльності. обґрунтовані пропозиції щодо їх практичного освоєння підприємствами, містити сформульовані у стислій формі основні положення (висновки) теоретичної інформації, а також результати проведених експериментальних досліджень або зібраних практичних матеріалів

на базі торговельних організацій і підприємств. Пропозиції ЗВО повинні базуватися на власних дослідженнях, бути конкретними та мати обґрунтовані розрахунки, певне практичне значення та адресованими підприємству, на матеріалах якого виконувалася курсова робота.

Список використаних джерел по курсовому проекту становить не менше 25 найменувань. Він наводиться в кінці курсової роботи після висновків і пропозицій. Вказуються тільки ті джерела літератури, що були використані під час написання роботи й на які зроблено посилання за текстом курсової роботи.

Згідно з обраною темою курсової роботи ЗВО самостійно підбирає літературні джерела, вивчає їх, здійснюючи робочі записи у вигляді анотацій, конспекту, тезисів, у подальшому систематизує їх та узагальнює відповідно до питань плану курсової роботи, складає бібліографію літературних джерел.

У додатках курсової роботи можуть подаватися схеми технологічних процесів виготовлення товарів, алгоритми проведення досліджень, таблиці допоміжних цифрових даних; проміжні математичні доведення, формули та розрахунки; дегустаційні листи; допоміжні ілюстрації.

Курсовий проект виконується державною мовою.

Записи необхідно робити стисло, чітко, при цьому обов'язково вказувати їх джерела. З цією метою необхідно складати на кожне джерело бібліографічний опис джерел із присвоєнням кожному з них номера.

Після ознайомлення з літературою і іншими джерелами необхідної інформації, можна отримати додаткові консультації у керівника щодо уточнення плану роботи, об'єкту дослідження, послідовності виконання випробувань, термінів її виконання тощо.

Після узгодження всіх питань із керівником роботи під час консультацій, необхідно дотримуватись плану та графіка виконання роботи.

Якщо тема курсової роботи передбачає виконання експериментальних досліджень, прямо або опосередковано пов'язаних із вивченням матеріалів, товарів, їх властивостей, показників якості, результати досліджень повинні бути представлені з дотриманням основних вимог науково-дослідної роботи.

Записи отриманих під час дослідження даних подаються у формі таблиць. Представлення експериментальних залежностей у вигляді графіків або формул не повинно замінити представлення їх у вигляді таблиць. При цьому дублювання одних і тих же даних у вигляді табличного та графічного матеріалу не допускаються.

Таблиці даних повинна передувати текстова частина, у якій наводиться процедура експерименту, посилання на викладений раніше метод, методику, умови його проведення, апаратуру, у тому числі вимірювальну, реєстраційну, допоміжну, обчислювальну. Необхідно наводити дані, безпосередньо отримані під час експерименту. Кількість експериментально отриманих даних повинна бути достатньою для їх незалежної обробки й оцінки достовірності.

Числові дані й фізичні константи, взяті з інших джерел, повинні бути чітко позначені, а джерела їх вказані. Робота повинна вміщувати аналіз чинників похибок (випадкових і систематичних). Статистичні методи оцінки похибок повинні наводитись. Фізичні величини необхідно наводити в

Міжнародній системі одиниць (СІ). У роботі повинна відображатись критична оцінка експериментально отриманих одиниць на основі співставлення їх із нормативними результатами інших досліджень. Необхідно вказувати на особливості експерименту, що могли бути причиною отримання результатів, які відрізняються від загального масиву даних. Дані аналізу діяльності організації (підприємства) також наводяться у формі таблиць, графіків, схем, діаграм та інших видів ілюстрацій.

На основі раніше виконаних робочих записів, а також із врахування своїх спостережень, досвіду, особистого бачення проблеми, шляхів її вирішення за кожним із питань плану укладаються й пишуться відповіді. Необхідною умовою написання основної частини роботи є критичний підхід до досліджуваної проблеми з позиції пошуку шляхів її вирішення. Викладення матеріалу за питаннями повинно бути системним, чітким, лаконічним, логічним, доказовим. Механічне дослівне списування тексту із джерела недопустимо. Важливо викладання матеріалу з кожного питання завершувати певним висновком.

Зміст курсової роботи не потрібно перевантажувати загальними міркуваннями, непідкріпленими цифровими даними, матеріалом який не має безпосереднього відношення до питання, що висвітлюється, відомостями, тлумаченнями чисто навчального характеру (наприклад, характеристика відмінних ознак окремих видів одягу, взуття, принципу роботи холодильного приладу, процесу варки скла й т. і.).

До переліку джерел літератури включаються всі використані джерела, якими користувався автор у процесі виконання роботи. У тексті роботи повинні бути посилання на ці джерела, бо теоретичні уявлення, ідеї, експериментальні дані інших авторів являються інтелектуальною власністю.

У процесі підготовки до написання курсової роботи необхідно разом із керівником визначити обсяг інформаційного забезпечення достатнього для вивчення й аналізу питань плану роботи, з'ясувати джерела інформації, необхідні нормативні документи, методики для проведення експертиз, методів досліджень. Слід ознайомитися зі змістом діючих нормативних документів на певну групу товарів, що регламентують технічні вимоги до якості, правила й методи приймання товарів, ідентифікації та оцінки дефектів товарів, методів встановлення сорту. Зібраний матеріал потребує системної обробки й аналізу, виникає необхідність складання таблиць, розробки графіків, розрахунку певних показників. Табличний матеріал, якщо він має динаміку, слід супроводжувати графіками, що дозволить більш наочно ілюструвати процеси або закономірності, які розглядаються в курсовій роботі.

Результати, отримані після обробки інформації експериментальних даних, використовуються для аналізу окремих питань плану роботи, обґрунтування висновків і пропозицій.

Зміст курсової роботи повинен відповідати назві теми.

Робота вважається виконаною в повному обсязі у тому випадку, якщо в ній висвітлені всі питання, передбачені планом та обґрунтовані у вступі.

Курсові роботи виконуються у терміни, передбачені графіком навчального процесу, але не пізніше як за два тижні до захисту. У випадку порушення термінів здачі робіт без поважних причин на кафедрі курсові роботи на перевірку не приймається. Такий здобувач вищої освіти не допускається до захисту курсової роботи і отримує академічну заборгованість, ліквідація якої здійснюється аналогічно до інших форм підсумкового контролю відповідно до «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті».

1.4. Порядок оформлення курсової роботи

Загальні вимоги. Курсову роботу виконують за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) через півтора міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт. Шрифт повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи має бути однаковою. Можна також подати таблиці та ілюстрації на аркушах формату А3.

Обсяг основного тексту повинен становити 25-30 сторінок. Текст роботи необхідно виконувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 35 мм, праве – 15 мм, верхнє, нижнє – 20 мм.

Текст основної частини курсового проекту поділяють на розділи, підрозділи та пункти.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ», «ДОДАТКИ» виконують великими напівжирними літерами, вирівнюють по центру відносно до тексту. Заголовки підрозділів – маленькими напівжирними літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка розділу і підрозділу не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів виконують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці заголовка, виконаного в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 1 інтервалу.

Кожен розділ курсового проекту потрібно починати з нової сторінки.

До загального обсягу роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака «№».

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. Другою сторінкою є рецензія. На титульному аркуші, рецензії та змісті номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

розміщують після їхніх номерів. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис). Підпис під ілюстрацією звичайно має чотири основних елементи: найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис.» порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами; тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного; експлікацію, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом. Треба зазначити, що експлікація не замінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його.

Основними видами ілюстративного матеріалу в роботах є: креслення, технічний рисунок, схема, фотографія, діаграма і графік.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках «(рис. 3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1». Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення. Ілюстрації виконують чорнилом, тушшю або пастою чорного кольору на білому непрозорому папері.

У курсовому проєкті слід застосовувати лише штрихові ілюстрації і оригінали фотознімків.

Фотознімки розміром, меншим за формат А4, наклеюють на стандартні аркуші білого паперу формату А4.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад:

Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу)

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

За логікою побудови таблиці її логічний суб'єкт, або підмет (позначення тих предметів, які в ній характеризуються), розміщують у боковій частині, шапці, чи в них обох, а не в центрі таблиці; присудок (тобто дані, якими характеризується присудок,) – у центральній частині, а не в шапці чи боковій частині. Кожен заголовок над графою стосується всіх даних цієї графи, кожен заголовок рядка в боковій частині – всіх даних цього рядка.

Заголовок кожної графи таблиці має бути по можливості коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф, одиниці виміру зазначати у тематичному заголовку, виносити до узагальнюючих заголовків слова, що повторюються. Бокова частина, як і шапка, вимагає лаконічності. Повторювані слова тут також виносять в об'єднувальні рубрики; загальні для всіх заголовків боковій частині слова розміщують у заголовку над ним.

У центрі таблиці повторювані елементи, які мають відношення до всієї таблиці, виносять в тематичний заголовок або в заголовок графи; однорідні числові дані розміщують так, щоб їх класи співпадали; неоднорідні - посередині графи; лапки використовують тільки замість однакових слів, які стоять одне під одним. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Наприклад

Таблиця 1.2

Склад земельних угідь підприємства за 2019-2021 рр., га

Види угідь	Роки			2021 р. до 2019 р.	
	2019	2020	2021	абсолютне відхилення, (+;-)	відношення, %
Загальна земельна площа					
в т.ч. сільськогосподарські угіддя					

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її шапку, в другому випадку – бокову частину.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які

повторюються, не можна. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл. 1.2».

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1....

2.... Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Формули. При використанні формул у курсовому проекті необхідно дотримуватися певних правил їх оформлення.

Найбільші, а також довгі та громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули повинні бути відокремлені від тексту. Вище і нижче кожної формули залишають інтервал, що становить не менше одного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його переносять після знака рівності (=) або після знаків (+), (-), (x).

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в подальшому тексті. Інші нумерувати не рекомендується. Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується у рядку з формулою, переносять у наступний нижче формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формулу взято в рамку, то її номер записують зовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули-дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації: а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово; б) цього потребує побудова тексту, що передуює формулі.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна під одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

1.5 Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні курсової роботи ЗВО повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких вона присвячена. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в роботі.

Посилання в тексті на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

Якщо в тексті курсової роботи необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Приклад:

Цитата в тексті: «... незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між діловими партнерами, ні в якому разі не можна ігнорувати найбільші канали передачі інформації [6, с. 29]»

Відповідний опис у переліку посилань:

6. Дороніна М. С. Культура спілкування ділових людей : навч. посіб. К. : «КМ Academia», 1998. 192 с.

Посилання на ілюстрації роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)».

На всі таблиці курсового проекту повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...в табл.1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації доцільно вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл.1.3».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований

текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

1.6 Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв і т. ін. Завдяки цьому можна уникнути повторних перевірок, вставок пропущених відомостей.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць. Зокрема потрібну інформацію щодо згаданих вимог можна одержати із таких стандартів:

– ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»;

– ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові в бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила»;

– ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»;

– ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Заголовок загальні вимоги та правила складання»;

– ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Ці вимоги визначають загальні правила бібліографічного опису документів і правила його складання та розповсюджується на текстові опубліковані й неопубліковані документи: книги, серійні видання, нормативні й технічні документи, депоновані наукові праці, звіти про науково-дослідні роботи, ін.

Приклади оформлення списку використаних джерел

Книжки одного, двох і трьох авторів

Кисляк Н.К. Товарознавство господарських товарів. К. : КНИГА, 2004 . 448 с.

Кушнір М. К., Тихонова Н. П. Товарознавство непродовольчих товарів : Підруч. для студ. вищ. закл. освіти. Ч. 3. Товарознавство взуттєвих товарів. К., Навч.-метод. центр «Укоопосвіта». 2001. 266 с.

Полікарпов І.С., Закусілов А.П. Ідентифікація товарів : підручник. К : Центр навчальної літератури, 2005. 344 с.

Пешук Л. В., Бавіка Л. І., Демідов І. М. Технологія парфумерно-косметичних продуктів. К.: Центр учбової літератури, 2007. 376 с.

Книжки чотирьох і більше авторів

Промисловість України: тенденції, проблеми, перспективи: монографія / [Н.В. Тарасова, Л.П. Клименко, В.М. Ємельянов та ін.]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. 320 с.

Монографії

Пархоменко В. Д., Пархоменко О. В. Інформаційна аналітика у сфері науково-технічної діяльності : монографія. К. : УкрІНТЕІ, 2006. 224 с.

Калашник О.В., Мороз С. Е., Махмудова І. В., Олефіренко В. Ризики під час впровадження системи НАССР на підприємств-вах з переробки молока. Випереджаючий інноваційний розви-ток: теорія, методика, практика : монографія / за ред. к.е.н., до-цента Ілляшенко Н.С. Суми : Триторія, 2019. 484 с.

Перекладні видання

Филип Котлер. Основы маркетинга: Пер. с англ. Общ. ред. и вступ. ст. Е.М. Пеньковой. М.: Прогресс, 1993. 736 с.

Нормативні документи

ДСТУ ISO 5554:2005. Продукти м'ясні. Метод визначення вмісту крохмалю (Контрольний метод) (ISO 5554:1998, IDT). [Чинний від 2008-01-03]. Київ, 2008. 12 с. (Інформація та документація).

Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів : Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 7, ст.41 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19>. (дата звернення: 04.09.2019).

ДСТУ 4823.2:2007. Продукти м'ясні. Органолептичне оцінювання показників якості. Частина 2. Загальні вимоги. (ISO 4823.2:1998, IDT). [Чинний від 2009-01-01]. Київ, 2008. 14 с. (Інформація та документація).

Гигиенические требования к качеству и безопасности продовольственного сырья и пищевых продуктов: СанПиН 2.3.2.560-96. Введ. 2002-09-01. Санитарные нормы и правила, 2002. 40 с. (Інформація та документація).

Інструкції

МСЯ-01-05 Методика проведення товарознавчої експертизи експертами ТПП в Україні. Київ.: Система «ТПП ЕКСПЕРТ УКРАЇНА», 2010. 36 с.

Патентні документи

Склад хліба пшеничного «Богатирський» : пат. 131930 Україна : МПК А21D 13/02 (2006.01) № u201807368; заявл. 02.07.18; опубл. 11.02.2019, Бюл. № 3. 6 с.

Складові частини

з журналу

Калашник О. В., Мороз С. Е., Бараболя О. В., Ремізова Н. Л. Якість крупи гречаної, що імпортується в Україну. Вісник Полтав-ської державної аграрної академії. 2019, № 2 (93) С. 28-39.

Глушкова Т., Барабаш С. Сучасні вимоги до якості виробів із паперу. Товари і ринки. 2008, № 1. С. 122-127.

зі збірників наукових праць, конференцій

Клочко А.В., Калашник О.В. Класифікація плит пвнополіс-тирошльних. Мат-ли наук.-практ. конф. за підсум. проходж. здобувачами вищої освіти виробничих практик, 19-20 березня, 2020. Вип.13. Полтава, ПДАА. 2020. С. 182-184.

Калашник О. В., Рущкий В. О. Труби із поліетилену: застосування, переваги, недоліки та напрями удосконалення ви-робництва. *Сучасне матеріалознавство та товарознавство: теорія, практика, освіта* : мат-ли VI міжнар. наук.-практ. інте-рнет-конференції, 12-13 березня 2020 р., м. Полтава : ПУЕТ, 2020. С. 80-82.

Відомості з Інтернету

Калашник О. В., Мороз С. Е., Кайнаш А. П., Бородай А. Б., Зар-куа К. Р. Оцінювання плодів ківі залежно від умов паку-вання. Вісник Уманського національного університету садівни-цтва. 2019. №2. С. 62-68. <http://visnyk-unaus.udau.edu.ua/ua/rubriki-zhurnalu/agrarna-nauka/181-xarchov-technolog.html>.

Трубы: классификация и параметры выбора. URL: <https://plot.kz/stati/spravochnye-materialy/truby-klassifikaciya-i-parametry-vybora/> (дата звернення 27.02.2022).

Титаренко Л.Д., Павлова В.А. Ідентифікація та фальсифікація продовольчих товарів: конспект лекцій. URL: <https://studfile.net/preview/5424152/>. (дата звернення: 15.03.2022).

Додатки. Додатки оформлюють як продовження курсового проекту на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посиленнь у тексті.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток __» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ђ, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

Текст кожного додатку за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В. Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А. 1) – перша формула додатка А.

1.7 Запобігання та виявлення академічного плагіату

Одним з найбільш актуальних питань для науковців є перевірка академічних текстів на плагіат. Відповідно до Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату Полтавський державний аграрний університет сприяє дотриманню вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й індивідуальності під час створення авторського твору та усвідомлення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; дотриманню вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань. Академічним плагіатом в курсовій роботі є:

- відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

- відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

- відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.

- відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята інформація.

Курсові роботи можуть бути перевірені здобувачами вищої освіти за допомогою програм, що знаходяться у відкритому доступі з додаванням вичерпного звіту до роботи.

Перевірити оригінальність тексту можна за допомогою веб-браузера, онлайн сервісів або спеціальних антиплагіатних програм:

- Edu-Birde. Безкоштовна онлайн-платформа для перевірки текстів на плагіат. Для перевірки тексту потрібно його скопіювати та вставити у відповідне вікно, натиснути кнопку «перевірити» та зачекати на звіт. Можна також завантажити повністю весь документ (<https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>).

- Etxt Antiplagiat. Біржа контенту Etxt пропонує сервіси, що дозволяють перевірити тексти на унікальність онлайн або за допомогою програми Etxt Antiplagiat, яку можна безкоштовно завантажити та встановити на комп'ютер (<https://www.etxt.ru/antiplagiat>).

- Plagiarism-Detector Personal детектор плагіату – світовий стандарт в виявленні плагіату (<http://plagiarism-detector.com>).

2. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

Курсова робота виконується на одну із актуальних проблем товарознавства. Проблемами, що потребують теоретичної і практичної розробки, можуть бути оптимізація структури асортименту товарів з урахуванням реальних умов виробництва, ринку товарів, аналіз оцінювання рівня показників споживних властивостей, якості і конкурентоспроможності товарів; розробка і обґрунтування пропозицій для включення в нормативну документацію додаткових вимог з метою оптимізації номенклатури споживних властивостей товарів і значень показників якості товарів конкретної групи або нових товарів; розробка схем та алгоритмів товарознавчого оцінювання реальної структури асортименту товарів, проведення ідентифікації, тестування споживачів. Це далеко не повний перелік проблем, що можуть виникати і вирішуватись при виконанні курсових робіт за умов економічного розвитку країни та зростання матеріального добробуту і культурного рівня населення. Нагальні зміни в проблематиці тем курсових робіт відображаються щорічно в поновленій тематиці.

Тематика курсових робіт щорічно розробляється кафедрою підприємництва і права в тісному взаємозв'язку з тематикою дипломних робіт та темами науково-дослідної роботи кафедри і на початку навчального року доводиться до відома здобувачів вищої освіти. Це дозволяє здобувачам вищої освіти цілеспрямовано працювати в окресленій області товарознавства і використати отримані результати і накопичені матеріали при виконанні дипломної роботи. Тому здобувачі вищої освіти повинні з повною відповідальністю відноситись до вибору напряму дослідження і теми курсової роботи з товарознавства.

Обрана тема закріплюється за здобувачем вищої освіти (реєструється кафедрою), призначається науковий керівник із викладачів кафедри. Запропоновані кафедрою теми курсових робіт, з урахуванням проблем, що вирішуються в них такі.

1. Фактори формування споживних властивостей (*вид товару*) на стадії виробництва.
2. Вплив демографічних, соціальних, економічних факторів на формування торгового асортименту (*вид товару*) і структуру їх споживання.
3. Роль моди в формуванні і розвитку структури потреб різних сегментів споживачів (на прикладі товарної групи).
4. Народні традиції в проектуванні і художньому оформленні (*вид товару*) як напрямку розвитку моди.
5. Дослідження факторів, що забезпечують довговічність (*вид товару*) і шляхи підвищення її рівня.
6. Сучасний стан і перспективний розвиток асортименту (*вид товару*).
7. Вимоги споживачів до асортименту і споживних властивостей (*вид товару*).

8. Аналіз асортименту і споживних властивостей (*вид товару*), що виготовляються підприємством і шляхи їх оптимізації.
9. Аналіз сучасного асортименту (*вид товару*) і розробка оптимального асортименту для (вікової групи споживачів).
10. Аналіз асортименту і споживних властивостей (*вид товару*) закордонного виробництва (*на прикладі країн конкретного регіону*).
11. Дослідження асортименту та якості (*вид товару*) (*на прикладі окремих статево-вікових груп споживачів*).
12. Формування споживних властивостей (*вид товару*) в процесі виробництва.
13. Дослідження показників споживних властивостей (*вид товару*) і їх оцінка за нормативною документацією.
14. Аналіз вимог нормативної документації до якості (*вид товару*) (сортності, пакування, маркування, методів випробувань, збереженості властивостей).
15. Якість (*вид товару*) і її значення в умовах ринкових відносин.
16. Особливості контролю якості (*вид товару*).
17. Якість матеріалів і їх вплив на формування споживних властивостей готових виробів.
18. Якість (*вид товару*) різних виробників.
19. Характеристика показників та методів контролю (оцінювання) якості (*вид товару*).
20. Інформаційне забезпечення (*вид товару*).
21. Стан і шляхи забезпечення зберігання (*вид товару*) у сфері обігу (склад, магазин тощо).
22. Проблема догляду за (*вид товару*) і шлях її вирішення.
23. Комплексна оцінка рівня якості (*вид товару*).
24. Оцінювання конкурентоспроможності (*вид товару*).
25. Ідентифікація товарів, її види в сфері обігу і роль в сучасних ринкових умовах.
26. Характеристика критеріїв, засобів, показників і методів ідентифікації (*вид товару*).
27. Особливості ідентифікації при виявленні фальсифікованих (*вид товару*).
28. Порівняльне тестування (*вид товару*).

Зразок плану

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТУ ТА ЯКОСТІ (*ВИД ТОВАРУ*)

1.1 Чинники, що формують асортимент та якість (*вид товару*)

1.2 Класифікація та характеристика сучасного асортименту (*вид товару*) за різними класифікаторами

1.3 Аналіз нормативної документації та сучасні вимоги до якості та безпечності (*вид товару*)

РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ АСОРТИМЕНТУ ТА ЯКОСТІ *(ВИД ТОВАРУ)*

2.1 Характеристика об'єкту та вибір методів дослідження показників якості

2.2 Дослідження асортименту *(вид товару)*, що реалізує *(підприємство, організація)*

2.3 Оцінювання якості *(вид товару)*, що реалізує *(підприємство, організація)*

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

3 ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

3.1 Порядок захисту курсової роботи

Виконаний та повністю оформлений курсовий проект подається на кафедру, де у спеціальному журналі ведеться його реєстрація та передача науковому керівнику на рецензування. За результатами рецензування науковий керівник зобов'язаний не пізніше семиденного терміну з дня реєстрації роботи дати письмову рецензію. Позитивна рецензія є допуском до захисту курсового проекту. На титульному аркуші науковий керівник робить позначку «Допускається до захисту» або «На доопрацювання», проставляє дату, свій підпис та прізвище. За необхідності доопрацювання поданого курсового проекту науковий керівник у рецензії перераховує недоліки та пропонує ЗВО їх усунути. Після прочитання рецензії на роботу, рекомендованої на доопрацювання, ЗВО бажано зустрітися із науковим керівником для подальшої консультації.

На виконану роботу керівник дає письмову рецензію (додаток Б), у якій відображає глибину розкриття теми, відповідність змісту завдань, що поставлені в роботі, дає рекомендації з підготовки до захисту. Робота, що не відповідає вимогам за змістом, оформленням, повертається на доопрацювання. Робота допускається до захисту за наявності позитивної рецензії керівника. За зміст курсової роботи, достовірність наведеного матеріалу відповідає автор. Під час підготовки до захисту необхідно врахувати зауваження керівника.

Для захисту готується доповідь тривалістю до 10 хвилин, в якій висвітлюється мета роботи, її основний зміст, наводяться висновки і пропозиції. На захист подається ілюстративний матеріал (таблиці, графіки, схеми, альбоми зі зразками). Курсова робота захищається перед комісією, що призначається завідувачем кафедри, у її складі обов'язково повинен бути керівник. Під час оцінювання роботи враховується як її зміст, так і доповідь, відповіді ЗВО на питання членів комісії. При незадовільній оцінці робота повертається на доопрацювання та внесення виправлень відповідно до відмічених недоліків. До повторного захисту робота допускається з дозволу декана факультету. Роботи, оцінені позитивно, здаються для зберігання на кафедру. Оцінювання курсових робіт із дисципліни «Товарознавство» проводиться відповідно до розробленого на кафедрі підприємництва і права листа оцінювання курсової роботи (додаток В).

Результати захисту відображаються у спеціальній відомості, яка після закінчення захисту передається в деканат. У заліковій книжці ЗВО обов'язково робиться запис про захист курсового проекту.

3.2 Критерії та шкала оцінювання курсової роботи

Таблиця 3.1

Критерії оцінювання курсової роботи

№ п/п	Критерії оцінювання курсової роботи	Максимальна кількість балів
1	Зміст	
	Обґрунтування актуальності теми	3
	Повнота розкриття теми	7
	Використання достовірних (віртуальних) статистичних і фактичних даних, що характеризують проблему та їх аналіз в динаміці	3
	Використання новітніх інформаційних джерел, чинних нормативних та законодавчих документів	4
	Творчий підхід до аналізу проблеми, оригінальність підходів та наукова новизна результатів дослідження	6
	Наявність в курсовій роботі наглядних матеріалів (таблиць, графіків, схем) та їх аналіз	4
	Обґрунтованість висновків	4
	Наявність рекомендацій (пропозицій)	4
2	Оформлення та організація виконання	
	Відповідність чинним стандартам щодо оформлення курсової роботи в цілому (титульний аркуш, затверджений план, зміст, структура, посилання на інформаційні джерела)	6
	Відповідність чинним стандартам щодо оформлення таблиць, формул, та графічних ілюстрацій	6
	Відповідність чинним вимогам щодо оформлення літературних та інших інформаційних джерел	6
3	Дотримання графіка виконання курсової роботи	6
3	Загальна кількість балів за виконання курсової роботи (до захисту)	59
4	Захист	41
	Повнота та лаконічність висвітлення у доповіді ключових аспектів роботи	16
	Презентація курсової роботи (проекту)	10
	Аргументованість та повнота відповідей на запитання	15

Таблиця 3.2

Шкала оцінювання результатів захисту курсової роботи

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного захисту за затвердженою темою
0-34	F	Незадовільно з виконанням за новою темою (новий наказ) і захистом

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Товарознавство сировини, матеріалів і засобів виробництва. Рослинна і тваринна сировина : навчальний посібник. К: Центр учбової літератури, 2017. 370 с.
2. Бірта Г.О. Товарознавство м'яса. URL: http://libfree.com/print:page,1,152487482-tovarovnavstvotovarovnavstvo_myasa_birta_go.html. (дата звернення 25.08.2022 р.).
3. Бондаренко Є. В. Товарознавство харчових продуктів. Крохмаль, цукор, кондитерські вироби : опорний конспект лекцій. Київ : КНТЕУ, 2015. 128 с.
4. Бровко О.Г., Гордієнко О.Г., Дятлов В.В. Товарознавство: харчові продукти рослинного походження. Навчальний посібник для ВНЗ (рекомендовано МОН України) 2021, 320 с.
5. Волошина, С.В., Калініченко Д.Р. В 68 Товарознавство (Непродовольчі товари). Частина 1. Товарознавство господарських товарів [Текст] : курс лекцій. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2017. 139 с.
http://elibrary.donnuet.edu.ua/1556/1/2017_KL_Voloshyna_TNT1_bac.pdf.
6. Волошина С.В., Іоненко Г.В. Товарознавство (Непродовольчі товари). Частина 4. Товарознавство нафтопродуктів і побутових електротоварів [Текст] : курс лекцій. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2018. 80 с.
http://elibrary.donnuet.edu.ua/1173/1/2018_KL_Voloshyna_TNT4_bac.pdf
7. Державний класифікатор продукції та послуг ДК 016:2010 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v457a609-10#Text>. (дата звернення 25.08.2022 р.).
8. Дикань В. Л., Каграманян А. О., Каличева Н. Є. та ін. Товарознавство та комерційна діяльність: підручник / за ред. В. Л. Диканя. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 362 с <http://surl.li/dbnku>.
9. Дубініна А.А. Методи визначення фальсифікації товарів. URL: http://libfree.com/183442862-tovarovnavstvometodi_viznachennya_falsifikatsiyi_tovarov_dubinina_aa.html. (дата звернення 25.08.2022 р.).
10. Інформаційна система метролога LeoMETR. URL: <http://www.leonorm.lviv.ua/>(дата звернення 25.08.2022 р.).
11. Князь С. В., Загородній А. Г., Римар М. В. та ін. Довідник товарознавця і споживача продовольчих товарів : навч. посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. С. В. Князя. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 796 с. <http://surl.li/ddjar>.
12. Кобищан Г. Д., Губа Л. М., Басова Ю. О., Шурдук І. В. Товарознавство (Непродовольчі товари). Силікатні товари :навчальний посібник. Полтава : ПУЕТ, 2019. 130 с.
13. Коломієць Т. М., Сім'ячко О. І., Комаха В. О. Товарознавство. Т. 4. Господарські товари : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 364 с.
14. Коркуна О., Демічковський А., Цільник О., Бордун О., Піхур О. Товарознавство: навчально-методичний посібник. Львів : ЛДУФК ім. І. Боберського, 2019. 200 с. <http://surl.li/dbnma>.
15. Льовшина Л.Д., Михайлов В.М., М'ячиков О.В. Товарознавство плодовоовочевих товарів, пряноароматичних рослин та прянощів: навчальний посібник / Вид. 2-ге К.: Ліра-К, 2016. 388 с. <https://lira-k.com.ua/preview/12037.pdf>.
16. Мазаракі А. А., Притульська Н. В., Осика В. А. та ін Товарознавство і торговельне підприємство : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : КНТЕУ, 2014.
17. Мельник Т. Ю. Товарознавство: підручник [електронне видання]. Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. 364 с. <http://surl.li/dbnmq>.
18. Номенклатура продукції промисловості. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/st_kls/op_npp_2016.htm (дата звернення 25.08.2022 р.).
19. Номенклатура продукції сільського господарства. URL : http://ukrstat.gov.ua/klasf/st_kls/op_npsg_2016.htm. (дата звернення 25.08.2022 р.).

20. Орлова В., Сергєєва О., Кузьменко О., Павлова В., Рижкова Г., Гончар Л. Комерційне товарознавство/ навчальний посібник. К: Кондор , 2018. 286 с.
 21. Основи товарознавства. URL: <http://buklib.net/books/21949/>. (дата звернення 25.08.2022 р.).
 22. Пугачевський Г. Ф. Теоретичне товарознавство. К.: КНТЕУ, 2016. 128 с.
 23. Радченко Л. О., Льовшина Л. Д., Головка М.П., М'ячиков О. В., Мартишко І. Ф. Товарознавство непродовольчих товарів: навчальний посібник. Х.: Світ книг, 2019. 943 с.
 24. Семенюк В.С. Товарознавство сировини, матеріалів та засобів виробництва: Навч. посібник. Дніпро: НМетАУ, 2018. 99 с.
 25. Сирохман І. В. Товарознавство продовольчих товарів : підручник. Харків : Світ книг, 2019. 713 с.
 26. Сирохман І. В., Завгородня В. М., Лебединець В. Т. Товарознавство пакувальних матеріалів і тари : підручник. Київ : Знання, 2014. 543 с.
 27. Сирохман І. В., Завгородня В. М. Товарознавство харчових продуктів функціонального призначення. Навчальний посібник. 2017. http://ebooktime.net/book_74.html. (дата звернення 25.08.2022 р.).
 28. Сирохман І.В. Товарознавство цукру, меду, кондитерських виробів. URL: http://libfree.com/179570405-tovarovnavstvotovarovnavstvo_tsukru_medu_konditerskih_virobiv__sirohman_iv.html. (дата звернення 25.08.2022 р.).
 29. Статистична класифікація продукції. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/st_kls/op_skr_2016.htm. (дата звернення 25.08.2022 р.).
 30. Товарознавство: практикум / уклад. : Ю. В. Фісун, О. С. Борисенко, А. В. Шевченко, О. М. Крапко. К. : НАУ, 2022. 48 с. <http://surl.li/ddjaw>.
 31. Торговельне підприємництво: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. В. Фролової. Одеса, Бондаренко М.О., 2018. 640 с.
 32. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/klasifikatsiya-tovariv/63603.html>. (дата звернення 25.08.2022 р.).
 33. Юдічева О. П. Товарознавство. Малопоширені овочі : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2014. 236 с.
- Закони України та інші нормативні та нормативно-правові акти.

ДОДАТКИ

Додаток А Зразок завдання на курсову роботу

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра підприємництва і права

ЗАВДАННЯ на курсову роботу

Здобувачеві вищої освіти курсу _____ групи _____, спеціальності (напряму підготовки)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема

2. Строк здачі роботи (роботи) на кафедру – не пізніше __ _____ 202__р.

3. Перелік питань, що підлягають розробці:

Дата видачі завдання « _____ » _____ 20__р.

Керівник курсової роботи _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Завдання прийняв до виконання _____
(підпис здобувача вищої освіти) (прізвище, ініціали)

Додаток Б
Зразок титульного листа

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра підприємництва і права

КУРСОВА РОБОТА

з обов'язкової навчальної дисципліни «Товарознавство»

на тему: _____

Виконав здобувача вищої освіти
__ курсу __ групи
ОПП Підприємство
спеціальності 076 Підприємство,
торгівля та біржова діяльність
Навчально-наукового інституту
економіки, управління, права та
інформаційних технологій
денної (заочної) форми навчання

(прізвище, ім'я та по батькові)
Науковий керівник

Курсова робота здана на кафедру _____ (дата)

Захист курсової роботи відбувся _____ (дата)

Загальна оцінка за курсову роботу

4-бальна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії _____

Полтава 20__

Додаток В
Зразок оформлення рецензії
Полтавська державна аграрна академія

Факультет економіки та менеджменту _____ Форма навчання _____
Спеціальність _____
(напрямок підготовки) _____ Курс, група _____

ЛИСТ ОЦІНЮВАННЯ
курсової роботи (роботи)

(назва дисципліни)

здобувача вищої освіти _____
на тему _____

Обсяг курсової роботи (роботи) _____ Кількість використаних джерел _____

Загальна оцінка роботи (роботи) (необхідне підкреслити, у разі потреби – доповнити): *актуальність теми розкрита* – фрагментарно; на середньому рівні; у повному обсязі; *ступінь втілення мети та виконання завдань дослідження* – низький; середній; високий; *повнота розкриття теми роботи у змісті* – фрагментарно; на середньому рівні; у повному обсязі.

Загальна оцінка змісту та якості оформлення роботи (роботи) (необхідне підкреслити, у разі потреби – доповнити): *теоретичний розділ містить критичні узагальнення різних підходів до постановки і вирішення досліджуваної проблеми*: фрагментарно; на середньому рівні; у повному обсязі; *аналітичний розділ містить ознаки практичного дослідження*: фрагментарно; на середньому рівні; у повному обсязі; *проектний розділ містить конкретні пропозиції та наукові розробки*: фрагментарно; на середньому рівні; у повному обсязі; *додатки пов'язані з матеріалом роботи*: фрагментарно; на середньому рівні, у повному обсязі; *висновки за результатами досліджень мають обґрунтування*: недостатнє, відносно достатнє, достатнє; *пропозиції мають характер* – декларативний, певною мірою практичний, практичний.

Результати оцінювання курсової роботи (роботи)

Параметр оцінки (рекомендований діапазон оцінки в балах)	Результат оцінювання
1. Пояснювальна записка (до 50 балів)	
1.1. Обґрунтування актуальності обраної теми роботи, формулювання мети, завдання, об'єкта та предмета дослідження (0-5)	
1.2. Відповідність змісту курсової роботи (роботи) темі та затвердженому плану (0-5)	
1.3. Ступінь розкриття теоретичних аспектів проблеми, обраної для дослідження та глибина і якість аналізу теоретичного матеріалу (наявність критичних узагальнень різних підходів до постановки і вирішення проблеми відповідно до теми курсової роботи (роботи), коректність використання понятійного апарату, посилання, цитування) (0-10)	
1.4. Якість практичного дослідження та його детальний аналіз з використанням наукових методів (аналітичних, статистичних, методів моделювання тощо) та новітніх інформаційних джерел (0-15)	
1.5. Науковий підхід до виявлення проблем та обґрунтованість рекомендаційної (проектно-рекомендаційної) частини, практична значущість висновків відповідно до досліджуваної теми (0-15)	
<i>Разом</i>	
2. Ілюстративна частина (до 9 балів)	
2.1. Ілюстративність курсової роботи (роботи) (наявність та відповідність діючим стандартам таблиць, графіків, схем та списку використаних джерел) (0-5)	
2.2. Відповідність оформлення курсової роботи (роботи) встановленим вимогам і дотримання графіку виконання (0-4)	
<i>Разом</i>	
Загальна кількість балів за виконання курсової роботи (роботи) (до 59)	

Висновки (*підкреслити*):

- рекомендувати до захисту без доопрацювання;
- рекомендовано до захисту при умові доопрацювання _____
- не рекомендовано до захисту, необхідно суттєво доопрацювати _____

Роботу перевірів: _____

« _____ » _____ 201_ р.

(підпис)

Підп. до друку 11.09.2022. Папір для друку.
Ум. друк. арк. 2,0. Обл.-вид. арк.. 2,5. Тираж 50 пр.
Гарнітура Times New Roman Cyt.

Видання та друк – кафедра підприємництва і права
Полтавського державного аграрного університету
Адреса: 36003, м. Полтава, вул. Сковороди, 1/3.